

[Pinstруп.]

Adelshæren, siden kunde de ikke klare sig mod Kongens tilkaldte tyske Landsknægte. De blev slaaet, og mange Tusind faldt. De, der var Selvejere — beretter Krøniken —, maatte afgive deres Jord og blive Fæstere, og Fæsterne maatte afgive Øksner og Penge til en usigelig Summa. Men, som sagt, vi har ingen Historieskriver haft, der har taget denne Opgave op og søgt at udrede, hvordan det gik til med denne lange Overgang, som der blev, fra frie Bønder til Fæstere. Men efter dette sidste Oprør kunde Bønderne ikke mere. Dybest kom vi vel ned under Enevælden og under den nye tyske Adel, som end ikke havde Landsmandskab til fælles med Bønderne. Bønderne og Riget blev lige fattige, og det er vel først da, man kommer til Erkendelse af Landbrugets Betydning, og at den Sætning bliver slaaet fast, at fattig Bonde giver fattigt Rige, og fattigt Rige fattig Konge. Saa er det vel mest for Statens Skyld, man kommer til at interessere sig for at give Bøndestanden fri. Men Afhængigheden, Fæstevæsenet var Ulykken. Den Fremgang, der er sket i dansk Landbrug — og den har jo været mægtig, det kan ogsaa Folk udenfor Danmark se —, hører sammen med Selvejet. Aldrig vilde vi, hvis vi var blevet under Fæstevæsenet, have set en Fremgang i dansk Landbrug som den, vi har set. Nej, Selveje skulde der til. Derfor er det saa ganske naturligt, at Fæstevæsenets Afløsning var et af de første Punkter paa Bondevennernes Program, da der begyndte at komme nogen Lysning. Det stred vore Fædre for, og de naaede det. Jeg siger: Indfør Fæste paa ny, og Følgen vil blive Stagnation og Tilbagegang for Bonde og for Land. Ejendomsretten, Besiddelsens Tryghed fremkalder den yderste Flid og største Arbejdsvillie med den enkelte Lod. Bevidstheden om, at den Sved, som en Mand ofrer paa sin Jord, kommer hans Børn til gode, er det Plus, der afdrager Gælden og igangsætter Grundforbedringer til Gavn for det næste Slægtled. Tag den Besiddelsesform bort, og Danmark sækker agter ud i Konkurrencen, og fremmede vil ikke mere spørge om dansk Landbrug. Den indbyrdes Tillid Beboerne imellem vil ogsaa slappes hos en Slægt, der ikke har nogen tryk Besiddelsesret, saadan gaar det i alle Lande, hvor ikke Selvejet er Besiddelsesformen. Det kan man se i Landene rundt omkring. Hvorfor er i et Land som England Landbruget ikke fremmeligere ude mellem de almindelige Beboere? Fordi de har den uheldige Besiddelsesform af ganske korte For-

pagtermaal, som jo virker paa samme Maade som Fæste. Der er en tysk Forfatter Aereboe, som har skrevet om disse Forhold, han siger:

„Agrarkommunismen forliges kun med Fællers Fattigdom, ikke med Fremskridt og Velhavenhed.“

Mine Modstandere paa dette Omraade i Socialdemokratiet og det radikale Venstre fremhæver ofte som Skyggesiden Landbrugets store Gæld. Det ærede Medlem Hr. Hans Nielsen var ogsaa inde paa dette, og han gav en meget dyster Skildring af, hvor galt det stod til ude i Landet, Kapitalisterne kommer ud paa Bondens Mark og tager den første Hest, den bedste Ko og det første Neg o. s. v., og det gælder for de tre Fjerdedele Vedkommende. Men kommer man saa over paa en anden Spalte i det ærede Medlems Tale, saa skildrer han jo Landbrugets udmærket gode Tider og det vældige Udbytte, som Landbruget faar, og spørger, om man nu ogsaa har forhøjet Landarbejdernes Løn i samme Forhold, det er derfor vanskeligt at tage det ærede Medlem alvorligt paa dette Omraade. Det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen forstaaer det jo bedre. Han maa vide at op og ned det er det frie Livs Vilkaar. Jeg ved ganske vist ikke, om han er enig med mig i dette, det er han maaske ikke, men jeg har det i alt Fald saadan, og saadan tror jeg, de fleste Landboere i dette Land har det, at vi vil ikke miste disse Vilkaar for en tryk Tilværelse i et Bur, hvor man er lukket inde og faar Føde nok. Dette, at en Landmand, selv om han har meget Gæld, kan sige til sig selv: I Dag vil du dør og derhen, i Dag kan du tage fri — han gør det rimeligvis ikke, han bliver hjemme og passer sit Arbejde —, har en stor Værdi. Jeg mener, at i fuld Frihed under Ansvar, ikke under Formynderskab, der opdrages der en Slægt, der duer noget.

Om det danske Landbrug maa man sige, at det synes over Forventning at have klaret de Vanskeligheder, som en Verdenskrigs Dønninger og en ganske uforsvarlig Pengepolitik har forvoldt Erhvervene her i Landet og særlig Landbruget. Hvis Staten havde siddet inde med Jorden, vilde det være gaaet langt værre, thi naar Jorden ikke er Brugerens, kan han ikke give den i Pant sammen med det andet, han giver i Pant, og saa kan han kun laane saare lidt. De unge, der kommer ud paa den Slags Jord, vil af samme Grund faa langt vanskeligere ved at komme i Gang end nu. At det bliver lettere, saaledes som det fortælles for dem, er efter mit Skøn en stor Løgn. Hvis vi